

Stopp NATO
Notat fra Stopp NATO Analyse

[www//stoppnato.no](http://www.stoppnato.no)

2024

24. Oktober

Notat

Forsvar i NATOs ånd

**Et kritisk blick på forsvarsforliket
fra 11. juni 2024**

Forfatter: Geir Hem

Norsk forsvar i NATOs ånd

Et kritisk blikk på forsvarsforliket behandlet i Stortinget 11. juni 2024

En «Stopp NATO analyse», 24. oktober 2024

Forfattere: Geir Hem

Innholdsliste

Trusselbildet.....	3
Norsk forsvarsplan og forsvarsbudsjetter er godt samkjørt med NATO.....	3
Enighet om forsvarsforliket er bare trist – og svekker grunnlaget for NATO-motstand.....	4
Mer om NATOs planer for forsvar - NDPP.....	7
Planene viser seg raskt i praksis.....	10
Et styrket NATO i nord, kan bety en svekket nasjonal forsvarsevne.....	11
NATO – overnasjonalitet og norsk suverenitet.....	12
Innholdet i forsvarsplanen har også rom for enda tettere bånd til NATOs atomvåpenparaply.....	14
Å de penga – tall og tekst fra budsjettutkastet oktober 2024.....	16
Sluttord.....	18

Trusselbildet

Norske offisielle trusselvurderinger, framsatt av nasjonal etterretning (E-tjenesten), PST, sikkerhetsmyndighet (NSM) eller fagmilitære, er stort sett helt like og samstemte med politiske vurderinger - fra forsvarskommisjonens rapport, 'forsvarsløftet'/Forsvarsplanen og forsvarsbudsjetter.

Norsk makt-politiske vurderinger er på sin side veldig samkjørt med NATOs strategier og føringer og USAs maktutøvelse og strategi. Slik dannes grunnlaget for norske forsvarsplaner og hvordan kortene for militær opprustning deles ut.

Norske medier dilter etter med nyhetsvinklinger som samsvarer med den trusselvurderingen som NATO og USA fremmer. I liten grad stiller mediene seg kritiske. Plattformen for maktutøvelse, makt-orden og norsk alliansepolitikk er satt.

Norsk forsvarsplan og forsvarsbudsjetter er godt samkjørt med NATO

I regjeringens forsvarsbudsjett-dokument (Prop. 1.S 2024-2025) heter det:

«Regjeringen foreslår å øke forsvarsbudsjettet med 19,2 milliarder kroner. Dette er et budsjett som realiserer det første store løftet i langtidsplanen, som oppfyller NATOs mål om å bruke to prosent av brutto nasjonalprodukt (BNP) på forsvar og som dermed gir trygghet for Norges befolkning. Forslaget gir et forsvarsbudsjett på 110,1 milliarder kroner i 2025.»

Ved budsjettframleggelsen 7.10.24 sies det:

«Regjeringen viser i Forsvarsbudsjettet til: «NATOs forsvarsplanleggings-prosess NATO Defence Planning Process (NDPP) er forankret i artikkel 3 i NATO-traktaten. Prosessen er en av de større og mer omfattende prosessene i alliansen og blir gjennomført i fem steg. Hensikten med NDPP er å harmonisere de nasjonale langtidsplanene med NATO sine behov. Slik skal alliansen samlet ha tilgjengelige kapabiliteter på kort, mellomlang og lang sikt for å møte de truslene alliansen står overfor.»

Begge sitatene over viser at norsk forsvarspolitik og NATO er godt synkronisert og felles forankret. Forsvarforliket legger til grunn et trusselbilde og en verdi- og maktorden som er blåkopi av USA og NATOs.

Forsvars- og Utenrikskomiteen uttrykker seg - i 'forsvarsforliket' - ved «å merke seg» hvilke oppgaver som er dimensjonerende for Forsvarets innretning: «Oppgave 1: Forebygge og avskrekke press, trusler og anslag mot norsk og alliert sikkerhet med basis i NATOs kollektive forsvar.»

Enighet om forsvarsforliket er bare trist – og svekker grunnlaget for NATO-motstand

Regjeringen selv viser stolt til den brede sikkerhetspolitiske enigheten og 100 % oppslutning fra stortingspartiene. «Den brede politiske enigheten er historisk» heter det i budsjettokumentet.

Regjering og NATO-venner oppfatter og tolker det som viktig at en sikkerhets- og forsvarspolitisk opposisjon har forstummet. Ine Eriksen Søreide fra Høyre sa det slik i innledningen til stortingsdebatten: «Alle partiene på Stortinget er enige om hvordan Forsvaret skal utvikles de neste tolv årene og videre.»

Det er en åpenbar svekkelse av rommet for en sikkerhets- og utenrikspolitisk opposisjon at SV og Rødt har sluttet seg til «Forsvarsforliket» og Langtidsplan for Forsvaret. Det svekker også rommet for en kritisk opposisjon å relativisere konsekvenser av forsvarsforliket - for å 'forsvare' sine standpunkter i opinionen og overfor kritiske partimedlemmer. Noen av 'forklaringene' kan skape illusjoner både om hva som skal til for å styrke et virkelig nasjonalt uavhengig forsvar og forhold knyttet til norsk alliansepolitikk og NATO.

Formell NATO-motstand som uttrykkes fra enkeltrepresentanter på talerstoler og i begrenset grad i programutkast er bra, men i lys av forsvarsforliket virker dessverre dette mest som symbolske øvelser – ut i fra politisk 'medfødte standpunkter' og ønske om å hold tidligere aktivister inne i varmen. Rødt og SV står nå mer formelt bak Norges alliansetilknytning – NATO – som uttrykt i forsvarsplanen/forsvarsforliket. Det betyr at disse partiene, sammen med resten på stortinget, står bak det verdenssynet, trusselbildet og de militære oppgavene og alliansebyggingen, som skal utgjøre grunnmuren for militær opprustning.

Opprustning i NATO-regi

Stopp NATO oppfordrer folk til å gå til kilden!

Forsvarskommisjonens rapport, Forsvarsplanen og forsvarsforliket framhever åpent viktigheten av vår alliansetilknytning (NATO). Dokumentene legger til rette for utenlandsk/'alliertes' aktiviteter i våre nærområder, fortsatt norsk deltakelse i krigsoperasjoner utenlands og en akselererende militæropprustning under en NATO-plattform.

Noen sentrale dokumenter:

- Forsvarskommisjonens rapport er et regjerings-bestilt grunnlag for forsvarsplanen
- Langtidsplanen er Stortingsproposisjon 87S – godkjent som Forsvarets Langtidsplan 2025-2036 via et «forsvarsforlik»/stortingsbehandling sammen med et budsjettvedtak
- Forsvarsforliket er en betegnelse på merknader og vedtak om Langtidsplanen – hvor alle partiene via 'Utenriks- og Forsvarskomiteen' var 100 % enige – ingen hadde særmerknader
- Budsjettdokumentet Stortingsproposisjon 1 S er regjeringens forslag til forsvarsbudsjett for 2025

Teksten under viser til planer og forsvarsforliket som tildels overlapper hverandre i innhold.

Noen eksempler som viser hvilken vei som pekes ut:

Innledningen i forsvarsforliket viser til at:

- *«75 år i verdens sterkeste militære og politiske allianse har sikret fred og vært Norges sikkerhetsgaranti. Styrking av Forsvaret skal understøtte tett og integrert samvirke med NATO som en troverdig og effektiv garantist for norsk og alliert sikkerhet»*

I Forsvarsplanen heter det – om forberedelser til utenlandsoppdrag (out-of-area):

- *«Norges sikkerhet må forsvares hver dag, på og utenfor norsk territorium»*
- *«Forventningene til at Norge stiller med substansielle bidrag til allierte operasjoner vil øke»*
- Norsk soldater må *«være disponible for oppdrag både nasjonalt og i utlandet»*

Om trusselbildet og 'våre' verdier viser forliket til:

- *«NATOs strategiske konsept fra 2022 beskriver Russland som den viktigste og mest direkte trusselen mot alliert sikkerhet»; "De to landenes (Kina og Russland) felles forsøk på å endre den regelbaserte internasjonale verdensorden utfordrer våre verdier og interesser»*

Styrke både allianser/NATO og bilaterale avtaler – som baseavtaler. Forsvarsforliket/ Utenriks- og Forsvarskomiteen viser til og «merker seg» – med referanse til regjeringsproposisjonen (plandokumentet):

- *«Alliansetilknytningen er avgjørende for forsvaret av Norge og norske sikkerhetsinteresser. Den allierte dimensjonen omfatter sikkerhetsgarantien, den kollektive tilnærmingen til avskrekking og forsvar i NATO, samt bilaterale, regionale og flernasjonale rammer for samarbeid, samvirke og forsterkning»*

I forsvarsplanen legges det vekt på alliert mottak og apparat for flere øvelser og tilrettelegging for alliert tilstedeværelse. Dette er helt i tråd med NATOs ønskede utvikling, slik den kom fram på NATO-toppmøtet i juli 2024 - men det er vel ikke ubetinget i tråd med norske sikkerhetspolitiske interesser.

En sentral del av både drift og investeringer i militærsektoren går til nordisk samordning i NATO. Evne til operative kampoperasjoner, transport, forflytninger, samordne kommandostruktur, øvelser og organisering på tvers – under NATO/USA kommando. Det uttrykkes åpent at USA må ha en sentral rolle både i koordinering og i kommandoforhold.

Det skal opprettes lokale/nordiske NATO-ledelser i Nord-Norge og Lappland (Nord Sverige/Finland) – for samordning både av luftoperasjoner og landbaserte aktiviteter. Det kan forventes stor militær trafikkøkning i nord.

Store planer for Andøya som dronebase

Det er klart at fremtidens langtrekkende droner, som etter hvert skal bli en del av Norges forsvar, skal få base på Andøya. Andøya skal også bli sentral i understøttelsen og utviklingen av Forsvarets romvirksomhet og overvåking inkludert å være en operativ satellittstasjon. I tillegg skal Andøya være viktig flybase for alliert mottak.

«Forsvaret skal utnytte det potensial som det ytre rom gir gjennom utvikling og anskaffelse av satellittsystemer for overvåking og kommunikasjon for økt operativ evne, med Andøya som utgangspunkt. For å øke effekten av de maritime patruljeflyene anskaffes en P-8-simulator til de maritime patruljeflyene på Evenes.» Fra Forsvarsplanen.

«NATO vurderer nå å utvide sin evne til luftbåren bakkeovervåking (NATO Alliance Ground Surveillance - AGS) av fem Global Hawk droner operert fra Sigonella i Italia med en maritim kapasitet og en fremskutt operasjonsbase i Nord-Europa. Norge er ett av flere mulige land for en slik base» skrives det i framlagt forsvarsbudsjett-dokument.

«En mulig norsk deltakelse i dette Nato-initiativet vil ses i sammenheng med nasjonale planer i langtidsplanen om å anskaffe langtrekkende droner, skriver Wangberg i Forsvarsdepartementet.» Omtalt i Forsvarets forum 19.10.24. En beslutning om det blir både en Nato-etablering og en nasjonal dronekapasitet i samarbeid med noen utvalgte allierte, forventes å komme innen et år eller to.

Forsvarsplanen legger til rette for flere øvelser og amerikansk/alliert nærvær

Det amerikanske atomdrevne hangarskipet USS «Harry S. Truman» øvde i slutten av oktober 2024 i norsk farvann. De var fulgt av flere av sine støttefartøy fra hangarskipgruppen Harry S. Truman Carrier Strike Group.

«Norges og Forsvarets evne til å ta imot allierte er avgjørende for forsvaret av Norge og Norden. Ved å være til stede i nærområdene til Norge og de andre landene i vår region, viser USA tydelig at de vil stå sammen med sine allierte, og at stabilitet i nordområdene også er viktig for dem, sier viseadmiral Rune Andersen, sjef for Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) i pressemeldingen.» Forsvarets Forum 21-10-24.

Mer om NATOs planer for forsvar - NDPP

Hensikten med NDPP (NATOs planprosess - NATO Defence Planning Process) er, som regjeringen sier i forsvarsbudsjett-dokumentet, «å harmonisere de nasjonale langtidsplanene med NATO sine behov. Slik skal alliansen samlet ha tilgjengelige kapabiliteter på kort, mellomlang og lang sikt for å møte de truslene alliansen står overfor.»

Fra NATOs beskrivelse på nettet:

«Målet med NATOs forsvarsplanleggings-prosess er å gi et rammeverk hvor nasjonale og Alliansens (NATOs) forsvarsplanleggings-aktiviteter kan harmoniseres - for å gjøre det mulig for allierte å skaffe de nødvendige styrker og kapasiteter på den mest effektive måten. Det bør legges til rette for rettidig identifisering, utvikling og levering av det nødvendige spekteret av styrker som er interoperable og tilstrekkelig forberedt, utstyrt, trent og støttet, samt tilhørende militære og ikke-militære evner, for å påta seg Alliansens fulle spekter av oppdrag.»

Prop. 1 Forsvarsbudsjettet sier noe om hvordan NATO oppfatter og rapporterer på norske planer og budsjetter. Det viser at NATO:

- Roser at Langtidsplanen viser til at *«NATO og transatlantisk sikkerhet er fortsatt bærebjelken i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik»*
- Norge arbeider godt med *«NATO kapabilitetsmål i land, luft, sjø, spesialstyrker, felleskapasiteter og Stabilisering og gjenoppbygging.»*
- *«Forsvarets struktur justeres for å øke tilgjengeligheten av personell i operative avdelinger, og bedre beredskapen i tråd med NATOs standarder. Dette er sentralt, særlig i lys av Norges velkomne beslutning om å etablere fire manøverbataljoner innenfor den forespurte fullt ut kapable tunge infanteri Brigaden fra 2026.»*
- Norge bidrar fortsatt jevnlig til operasjoner, oppdrag og engasjementer i utlandet. Bidrag til NATOs Forward Land Forces (FLF), Standing Naval Forces (SNF), Iceland Peacetime Preparedness Needs mission (IAP), og Very High Readiness Joint Task Force (VJTF) er høyt verdsatt. Norges tilbud til NATOs styrkemodell er svært betydelig på tvers av alle domener, og spenner over de fleste av landstyrkenes kapabiliteter. Å opprettholde dette foreslåtte bidraget i beredskap vil kreve prioritering og tilhørende investeringer. (ref LPD)
- Når det gjelder kapabilitetsprioriteringen som ble vedtatt av de allierte forsvarsministrene så: *«fortsetter Norge å implementere finansierte planer for å øke hærens avanserte evner som har potensial til å levere mye av den etterspurte fullt ut kapable tunge infanteri Brigaden med tilhørende støtte (CS og CSS). Dette inkluderer anskaffelse: nye stridsvogner (MBT) og modernisering av stormpanservogner (IFV) for å øke taktisk mobilitet, tapspåføring og beskyttelse; ny generasjon selvgående langtrekkende artilleri, presisjonsstyrt ammunisjon (PGM) og multirolleradarer for å*

forbedre kapasiteten til indirekte ildstøtte (IFS) betydelig; og nye systemer for bærbart luftvern (VSHORAD) og kortholds luftvern (SHORAD) med mode 5 (IFF)3 for å gi den nødvendige GBAD-kapasiteten på brigadenivå»

- NATO ønsker «Norges fremgang på landområdet velkommen, og det samme er beslutningen om å implementere en firemanøverbataljons struktur fra 2026 i samsvar med NATOs krav.»
- I det maritime domenet leverer Norge samlet sett de de maritime styrkeelementene som NATOs kapabilitetsmål etterspør. Når det gjelder overflatefartøy, ubåter og helikoptere. Her det likevel noe kritikk: «Norges beslutning om å anskaffe MH-60-helikoptre uten ASW-kapabilitet og operere dem fra Kystvaktens havgående patruljefartøyer, i stedet for fregattene. Norge oppfordres sterkt til å utstyre de planlagte helikoptrene med hele ASW-pakken (antiubåtkrigføring) og operere dem fra fregattene i Nansen-klassen for å støtte hele spekteret av NATO-oppdrag» Her ligger det likevel i kortene at dette kan leveres i 2029
- De viktigste kvantitative NATO-kapabilitetsmålene for spesialstyrkene (SOF) er: en Special Operations Component Command (SOCC) for mindre fellesoperasjoner , to innsatsskvadroner for land, en maritim innsatsskvadron som øker til to fra og med 2028, en fixed-wing luftinnsatsenhet og tre rotary-wing luftinnsatsenheter. Norge forventes å levere disse kapabilitetene kvantitativt. Og peker på at oppgradering av tekniske standarder med SOF-kompatible helikoptere er adressert med leveranser i 2025.

Noen observante lesere kan merke seg at det, NATO roser, i stor grad er samme planer/ investeringer som av enkelte partier/organisasjoner framheves som styrking av 'yteevne for nasjonalt forsvar'.

Planene viser seg raskt i praksis

Konkret støtte til utenlandsk baseområde

Blant de stedene som får glede av Stortingets historiske bevilgning til forsvarssektoren er Ramsund. Der skal det fram til og med 2026 investeres for tre milliarder kroner. Nye kaianlegg, lagre, kaserner og anlegg som skal tilbys norske og allierte spesialstyrker som altså både skal etableres med base i Ramsund, og som skal benytte Ramsund for trening og øvelser. Ramsund er et av de områdene som Norge har inngått avtale med USA om som baseområde.

20. oktober 2024 meldt NRK Troms/Finnmark at USA: *«ønsker å ta i bruk nedlagt Nato-ubåtbase. USA ønsker å ta i bruk den nedlagte Nato-ubåtbasen Olavsvern utenfor Tromsø til den amerikanske flåten.»*

USAs ambassade i Oslo bekrefter til avisa Nordlys: *«... og USA jobber sammen med Norge for å identifisere muligheter for den amerikanske flåten til å bruke fasilitetene på måter som styrker vår felles sikkerhet.»*

«Som del av forsvarsforliket ber Stortinget regjeringen om å utrede hvordan økt militær utdanningskapasitet skal etableres i Nord-Norge. En utredning av alternative havnefasiliteter i Tromsøregionen for norske og allierte marinefartøy etterspørres også.» Ref High North News 13. oktober 2024.

Fortsatt out-of-area

«Utviklingen i Indo-Stillehavsregionen påvirker norsk sikkerhet, sier forsvarsministeren. Neste år vil Norge sende mannskap til regionen» (Forsvarets forum 7/8). Norge skal delta med en fregatt i en britiskledet hangarskipgruppe som skal seile i Indo-Stillehavet i 2025».

Forsvarets forum (26/10) viser også til at KNM Maud og en norsk fregatt skal operere sammen med en britisk hangarskips-gruppe ved Suezkanalen. Norske soldater skal delta i øvelser i Korea i 2025. Du vil se norsk uniformer i Bahrain, i Midtøsten og i Sør-Sudan.

I Forsvarsbudsjettet vises det til viktigheten i å *«legga til rette for å kunne bidra i NATO sine operasjoner og misjoner»*.

Les mer om hvordan det legges til rette for out-of-area/internasjonale operasjoner i avsnittet under om «penga».

Et styrket NATO i nord, kan bety en svekket nasjonal forsvarsevne

Det er nesten litt rart at noen faktisk mener at norsk nasjonal selvstendig forsvarsevne automatisk blir styrket av mer penger, materiell og soldater i forsvarsbudsjetter. Et budsjett i tråd med planer som åpent vektlegger å oppfylle NATO og USAs mål og ønske om opprustning og 'byrdefordeling' - og som punkt for punkt applauderes av NATO selv.

Ingrid Fiskå fra SV formulerte seg sånn i Klassekampen 17. juli. *«Ønsket om å ha et fungerende nasjonalt forsvar blir forveksla med å ha kasta seg på våpenkappløpet».*

Bjørnar Moxnes fra Rødt følger samme sporet og setter opp en motsetning mellom det å være i mot forsvarsforliket og å være for et styrket nasjonalt forsvar. *«Så har det blitt sagt at vi som sit på Stortinget for Raudt er med på eit opprustingsvanvidd. Då spør eg: kva er alternativet til eit sterkt nasjonalt forsvar?»* Klassekampen 11. oktober.

Et stormakts-regissert våpenkappløp og opprustning blir forveksla med «ønsket om å ha et fungerende nasjonalt forsvar»

En trenger ikke delta i forsvarsforliket for å arbeide for størst mulig grad av nasjonal kontroll over forsvaret

NATO er en politisk og militær allianse. De enkelte lands militærapparat settes inn i NATOs sikkerhetspolitiske rammer, som ikke akkurat er kjent for å forsvare folkerett og lands suverenitet. En løsrive fra denne sikkerhetspolitiske slavebinding vil være til stor hjelp for å få full nasjonal kontroll og mulighet til å utvikle et reelt forsvar som setter forsvar av Norges territorium og suverenitet i sentrum.

Forsvarsforliket er ikke en plan for å styrke egeevnen til det norske forsvaret ut i fra norske behov. Strykturen, aktiviteter, kommandoforhold, materiell og øvelser er tilpasset NATOs kapasitetsbehov.

Dette dreier seg også om noe mer og annet enn norsk forsvars yteevne og sikkerhet. Det dreier seg om hva norske og alliertes militærvesen faktisk skal brukes til. Dette er et hovedpunkt i en kritikk av å slutte opp om 'Forsvarsforliket' og Forsvarsplanen. Både fordi det gir oppslutning om norsk deltakelse i et farlig, krigshissende opprustende konsept, og fordi det snevrer inn rommet for en forsvarpolitisk opposisjon.

Forsvarsforlikets ramme og innhold bygger på og forsterker båndene til NATO. **NATO regissert opprustning og militarisering handler ikke forsvar av norsk suverenitet!** Vi får ikke mer nasjonal forsvarsevne ved å opprettholde og forsterke NATO-strukturer, kapasiteter og samarbeid i Norden. Da legges vi enda mer inn under stormaktsrivaliserende paraply – med større fare for krig i Norge og bli trukket inn i krigsentyr andre steder.

Å styrke den militære yteevnen – opprustning – kan kan være farlig hvis våpen faller i gale hender og de brukes til noe annet enn å forsvare landet.

En trenger ikke delta i forsvarsforliket for å arbeide for å bedre et nasjonalt forsvars yteevne. Full løsrivelse og utmelding av NATO er heller ikke en forutsetning for ikke å arbeide for størst mulig grad av nasjonal selvstendighet og bedre forsvarsevne innenfor de sikkerhetspolitiske rammene som finnes. Det er viktig: Motstand mot atomvåpen og utenlandske baser; Motstand mot øvelser og militære provokasjoner nær Russlands grense. Men det blir tøffere å få til når NATO-grunnmuren sementeres ved 100 prosent enighet på Stortinget.

«Norsk sikkerhet- og forsvarspolitikkk må ha en forankring i nasjonal selvstendighet og full nasjonal kontroll over maktutøvelse på og fra norsk territorium.» heter det i Stopp NATOs innspill til Forsvarskommisjonen

I denne sammenhengen blir argumentet om at hvis vi ikke er med på forsvarsforliket så kan vi ikke bli tatt seriøst i NATO-motstand – ganske hult. Det er det motsatte som gjelder. Hvis vi er med på 'forsvarsforliket' så er faren stor for at NATO-motstand verken blir synlig eller tatt seriøst, samtidig som kampen for bedre nasjonal forsvarsevne blir vanskeligere.

NATO – overnasjonalitet og norsk suverenitet

Regjeringen, i siste instans statsministeren, har det øverste ansvar for militære forberedelser i Norge. I regjeringen har forsvarsministeren, sammen med utenriksministeren, ansvar for utforming av norsk sikkerhetspolitikk. Etter Grunnloven kan militære kommandosaker unntas fra behandling i statsråd i den utstrekning Kongen, det vil si Regjeringen, bestemmer det. Til militære kommandosaker regnes i denne sammenheng mobiliseringsplaner, sammendragings- og oppmarsjplaner, og forsvarsplaner. Slike militære kommandosaker skal fremmes på kommandovei, som kongelig resolusjon, fra forsvarssjefen til forsvarsministeren.

'Det norske Forsvaret er utviklet og anvendes innenfor rammen av norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk' heter det på regjeringens nettside. I tråd med sikkerhetspolitiske føringer

har Norge inngått flere militære avtaleforhold. Selv om avtaler og samarbeid er vedtatt av norsk myndigheter, så kan det bety overføring av kontroll og myndighet. Norge kan sette sine nasjonale betingelser, men både bilaterale og multilaterale avtaleforhold og vedtak kan sette sterke rammer for norske militære aktiviteter.

Med overnasjonale organisasjoner forstår vi organisasjoner der stater er medlemmer, og der statene på visse vilkår har avstått noe suverenitet til denne organisasjonen. Det vil si at på noen områder må medlemsstatene akseptere beslutninger de selv ikke måtte være enige i.

I mange sammenhenger omtales NATO som en overnasjonal organisasjon. Hvert land har på forhånd i noen grad forpliktet seg til å forsvare andre i art. 5 (Atlanterhavspakten), kalt «en for alle – alle for en», og at alle har forpliktet seg til å bidra til å sikre egen og felles militær styrke i art 3.

Atlanterhavspakten art. 5

- *«Partene er enige om at et væpnet angrep mot en eller flere av dem i Europa eller Nord-Amerika skal betraktes som et angrep mot dem alle. De er følgelig blitt enige om at hvis et slikt væpnet angrep finner sted, vil hver av dem under utøvelse av retten til individuelt eller kollektivt selvforsvar som er anerkjent ved artikkel 51 i de Forente Nasjoners pakt, bistå den eller de angrepne parter ved enkeltvis og i samråd med de andre parter, straks å ta slike skritt, der under bruk av væpnet makt, som den anser for nødvendig for å gjenopprette og opprettholde det nord-atlantiske områdes sikkerhet»*

Atlanterhavspakten art 3.

- *«For mer effektivt å nå formålene for denne traktat vil partene enkeltvis og i fellesskap ved stadig og virksom selvhjelp og gjensidig støtte opprettholde og utvikle sin individuelle og felles evne til å motstå væpnet angrep»*

Ved å signere NATO-traktatene så har de enkelte land likevel hatt en viss slingringsmonn. Island har minimalt eget militæreses, og Frankrike trakk seg i en periode ut av militært samarbeid. Landene må også selv være enig i at et land er blitt utsatt for væpnet angrep, og må selv 'anse det for nødvendig' å trå til.

Dette betyr at de enkelte land ikke alltid har måttet akseptere beslutninger de selv ikke har vært enige i.

I lys av sikkerhetspolitiske forhold kan en likevel si at **NATO har utviklet seg i mer direkte overnasjonal retning**. Dette har skjedd gjennom politiske og praktiske/konkrete vedtak på toppmøter, med nye strategier inkludert mer eller mindre krav om opprustning kalt «byrdefordeling». Det gjennomføres felles pålegg om militære strukturer, utrustning, teknologi og planprosesser.

Gjennom langtidsplanen og forsvarsforliket er NATO-fiseringen forsterket

Innholdet i forsvarsplanen har også rom for enda tettere bånd til NATOs atomvåpenparaply

Barth Eides svar til ICAN om atomvåpen - september 2024:

«Norge er en integrert del av Natos avskrekkings- og forsvarsstrategi, inkludert den nukleære dimensjonen av denne. Det er ikke noe nytt at vi legger til rette for alliert aktivitet i norske nærområder. Det er i tråd med lange linjer i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Alliert tilstedeværelse i Norge og i våre nærområder er en forutsetning for troverdig avskrekking og for støtte i tilfelle krise og krig.»

I lys av Eides uttalelse og hva som 'rører seg rundt om', blir formuleringene om atomvåpennedrustning i forsvarsforliket ganske 'light'.

Formuleringene om «balansert, gjensidig» atomnedrustning (med referanse til et Stortingsvedtak fra 2016) er lite nytt under solen, men er i sitt innhold ganske like NATOs egne formuleringer. Debatten om norsk signering av FNs atomvåpenforbud dreier seg nettopp om at det kan/bør Norge gjøre ubetinget og på selvstendig grunnlag - snarest. At Stortinget presiserer at vi må vente på «*balanse og gjensidighet*» kan svekke debatten om aktuelt nedrustnings-grunnlag.

Utenriksminister Eide følger opp i 'Debatten' på TV i begynnelsen av oktober:

«Skal du ha en verden uten atomvåpen, så må du ha en balansert nedrustning. Ingenting i dagens situasjon åpner for det, men det er et mål for Norge og Nato på sikt.»

Forsvarsforliket kan i praksis fungere som en demper på atomvåpenmotstanden. Med utbygging av baseinfrastruktur og tilrettelegging for allierte militære aktiviteter, økes faren for mer atomvåpen i og nært Norge.

Selv om Stortingspartiene (som tidligere, men med noe ny formulering) understreker «*Forsvarets evne til å sikre norsk suverenitet med konvensjonelle midler*», så står ikke det i motsetning til NATO-omfattet atomvåpenparaply og atomvåpen modernisering.

«*Amerikanske kjernevåpen lagret i Europa er et konkret uttrykk for USAs vilje og evne til å forsvare Europa.*» sa Norges forsvarsminister Bjørn Arild Gram til TV 2 6.januar 2023.

Våren 2024 har norske spesialstyrker samarbeidet - i polområdet - med USAs strategiske kommandoenheter knyttet til bruk av atomvåpen. Norske styrker og fly har også trent sammen med amerikanske luftstyrker, hvor de strategiske bombeflyene B-1, B-2 og B-52 har atomvåpen-kapasiteter og missiler. Dette skjer koordinert med bruk av norske F35 jagerfly.

I en nylig «*Nuclear Weapons Ban Monitor*» risikorapport, fra Norsk Folkehjelp og «*Federation of American Scientists*», vises det til at stormaktenes maktbasis basert på atomvåpenallianser svekker mindre stater som Norges rolle i atomnedrustnings-sammenheng.

NATOs atomvåpenøvelser nærmer seg Russlands grense. Finland åpner for mer liberal lovgiving og praksis knyttet til lagring og transport av atomvåpen. I oktober 2024 deltar Finland for første gang i NATOs årlige atomøvelse «*Steadfast Noon*».

Norge sender stabsoffiserer til Natos kjernevåpenøvelse *Steadfast Noon* i oktober 2024. Dette er Norges første direkte deltakelse i en atomvåpenøvelse siden den kalde krigen. Det er «*for å ivareta kunnskap om en viktig del av Nato-samarbeidet*», sier statssekretær Eivind Vad Petersson (Ap) i UD i en uttalelse til Nettavisen 16. oktober.

Ser vi det. Regner med at statssekretærens uttalelse er godt forankret i forsvarsforliket – politisk og økonomisk.

«*NATO tar skritt for å sikre sikkerheten, sikkerheten, effektiviteten og troverdigheten til Alliansens kjernefysiske avskrekkende middel. I år ble for eksempel de første allierte F-35A jagerflyene fra Nederland erklært klare til å utføre atomroller.*» Fra Nato.int på nettet oktober 2024 i omtalen av «*Steadfast Noon*». Norske F35 next?

Å de penga – tall og tekst fra budsjettutkastet oktober 2024

«Forsvarsløftet innebærer en betydelig økonomisk opptrapping på i alt 611 mrd. 2024-kroner over en periode på tolv år. Dette skal realiseres i tre markante løft i hhv. 2024/2025, 2028 og 2031, på om lag 15 mrd. kroner hver, med en jevnest mulig opptrapping i mellom årene. Målt i faste priser vil dette innebære et budsjettnivå som i 2036 er mer enn 80 prosent høyere enn saldert budsjett 2024.» (Fra budsjettdokumentet – i tråd med forsvarsforliket)

Når dette skrives er ikke budsjettet vedtatt. Her er noen konkrete smakebiter av hva ligger i budsjettforslaget. PS: Ordet NATO er nevnt 302 ganger i budsjettdokumentet på 209 sider.

- Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter foreslås økt med 875,3 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2024. I posten inngår Norges bidrag til driftsbudsjettene i NATO, inkludert drift av kommandostrukturen og overvåkings- og kommunikasjonssystemer. Dette inkluderer blant annet driftsutgiftene knyttet til samarbeidet innenfor NATO Airborne Early Warning and Control (NAEW&C), NATO Alliance Ground Surveillance (AGS), NATO Communications and Information Agency (NCIA) og NATO Support and Procurement Agency (NSPA) med tilhørende programmer. Posten dekker også øving av NATO-styrker, pensjonsutbetalinger og den fellesfinansierte delen av NATO-ledede operasjoner
- I 2025 foreslår regjeringen videre at Norge aktivt skal bidra med penger til internasjonal innsats og operasjoner. Det planlegges det med større deltakelse i Operasjon Highmast og Talisman Sabre i 2025, som del av en britisk flåtegruppe som skal seile i Indo-Stillehavet. Regjeringen vil fortsette innsatsen mot internasjonal terrorisme gjennom bidragene til Irak i Operation Inherent Resolve og NATO Mission Iraq. Videre vil regjeringen bidra til NATOs kollektive forsvar gjennom deltakelse i NATOs forsterkede nærvær i Øst-Europa og innmeldinger til NATOs beredskapsstyrker samt NATOs beredskapsinitiativ. Det planlegges med at Forsvaret i 2025 fortsatt skal delta i øvingsrekken Flintlock med fokus på kapasitetsbygging og økt situasjonsforståelse i regionen. I tillegg tar Norge sikte på å stille med personell til treningssenteret AILCT (The International Academy for the Fight Against Terrorism) samt å støtte dette senteret økonomisk. Forsvaret

fortsetter som tidligere med en rekke forsvarsrelaterte kapasitetsbyggingstiltak i Georgia, Bosnia-Hercegovina, Montenegro og Nord-Makedonia. Norge vil videreføre tilpassede bidrag til ulike andre operasjoner innenfor rammene av NATO, EU og FN. Out-of-area, In-the-budget er melodien

- I budsjettet ligger utvikling av et nytt sjømissil - «Super Sonic Strike Missile» (3SM). Det er en ambisjon at 3SM, i tillegg til å dekke operative behov i Norge og Tyskland, også utvikles for å være attraktivt missil for NATO-land og andre nære allierte
- Ad F35 kostnader: Budsjettet viser til en forventet investeringskostnad som settes til (valutajustert) 104,8 mrd. kroner. Flyenes levetidskostnadene, ut 2054, utgjør 394 mrd. kroner
- Penger til overvåking og kontroll i NATO-regi: Toppmøtet i Madrid 2022 sluttet seg til anskaffelsesstrategien for «Alliance Future Surveillance and Control (AFSC)» som inkluderer en anskaffelse av tidskritiske elementer for å redusere risikoen for et kapasitetsgap. Dette tilsier at det bør inngås en forpliktende samarbeidsavtale (MoU) i 2025 om gjennomføring av en slik investering. En rekke nasjoner, inkludert Norge, har inngått en ikke-bindende intensjonsavtale om informasjonsutveksling og utredning av muligheter for fellesanskaffelse av en «NATO Initial AFSC-kapasitet». Norge er blant de nasjoner som vurderer å delta i en fremtidig fellesanskaffelse. NATO besluttet i 2023 at en anskaffelse gjennomføres via amerikanske myndigheter (Foreign Military Sales – FMS), og vil omfatte inntil seks Boeing E-7 med tilhørende støtteutstyr. Forsvarsdepartementet planlegger å komme tilbake til Stortinget våren 2025 med hensyn til norsk deltakelse i anskaffelsen
- NATO vurderer nå å utvide sin evne til luftbåren bakkeovervåking (NATO Alliance Ground Surveillance - AGS) av fem Global Hawk droner operert fra Sigonella i Italia med en maritim kapasitet og en fremskutt operasjonsbase i Nord-Europa. Norge er ett av flere mulige land for en slik base. Nåværende planer i NATO tilsier at de nasjonene som vil delta i en fellesanskaffelse av denne kapasiteten vil inngå en forpliktende samarbeidsavtale (MoU) i 2025 med sikte på å inngå en kontrakt med valgt leverandør i slutten av 2025. En mulig norsk deltakelse må ses i sammenheng med nasjonale planer i langtidsplanen om å anskaffe langtrekkende droner

- «NATO Support and Procurement Agency (NSPA)» gjennomfører anskaffelsen fra Airbus Defence and Space på vegne av deltakernasjonene. Deltakernasjonene betaler i henhold til antall reserverte flytimer, der Norge har vedtatt en betydelig økning i kapasitet fra dagens 100 timer. Hovedbase for MRTT-flyene er i Eindhoven i Nederland. I tillegg er det en permanent Forward Operating Base i Köln/Wahn hvor det til enhver tid skal være stasjonert tre fly. Den primære bruk for Norges del vil være luft-til-luft-tanking av F-35-kampfly og P-8 maritime overvåkingsfly
- SAC-programmet er viktig for å dekke Norges forsvar sine strategiske transportbehov. Luftvingen består av tre C-17 transportfly lokalisert i Papa i Ungarn. Norge deltar med finansiering og personell som en av tolv medlemsnasjoner. For bidraget mottar Norge ca. 400 flytimer årlig
- NATO skal øke den årlige totalrammen for NATO Security Investment Programme (NSIP). Bevilgningen på posten fra Norge foreslås økt med 200,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2024

Merk at i budsjettsammenheng er det vist baseavtalen med USA om 'omforente områder' der det skal legges til rette for å operere verdens mest avanserte kampfly, F-22, ut fra Rygge. USA vil trolig ha krav om at det er tilfredsstillende luftverndekning her. Alternativet er at de vil stille med eget luftvern som da vil være under amerikansk kontroll. Noe å tenke over.

Sluttord

Gir ordet til regjeringens forsvarsbudsjett-dokument:

«Amerikansk politikk har stor betydning for vår egen utenriks- og sikkerhetspolitikk, for norsk økonomi og for evnen til å løse globale utfordringer i fellesskap. Våre transatlantiske bånd er tuftet på felles historie, langsiktige fellesinteresser og et nært sikkerhetspolitisk, etterretningsmessig, operativt og industrielt samarbeid. Regjeringen har gjort tydelige prioriteringer av viktige saksområder i det bilaterale samarbeidet med USA. For Norge er det av særlig interesse at Arktis og nordområdene får stadig større oppmerksomhet i amerikansk strategisk tenkning,»

Sopp NATO oppfordrer til folkelige protester mot forsvarsforliket, og et stormaktsdrevet opprustningsvanvidd

Geir Hem for «Stopp NATO analyse» 24. oktober 2024